

לנצל מה שיש!

הרשוני להגיב על מאמרו של אורי אבנר... מה אפשר לעשות? (העולם הזה 2046).

זרחק תשיג את משאלותיו: בלימת האיניסלציה, הגברת כושר הייצור, צימצום וכו'.

אינג'ינר אלכסנדר זרחיק, תל-אביב

פעמוני שלומציון

ברגע ששמעתי את אריק שרון מכריז על שם תנועתו הפוליטית החדשה, 'שלומציון'...

תנועת שלומציון זוכה להיות נעדרת יחידות... ומעשה הרעיוני הציני מדיגש את זכות העם הערבי-הפלסטיני...

אלכס מיסים, יו"רירק

הקפט מ'העולם הזה' 2014

ריק הוא קורא מושבע של העולם הזה, אם לקח מכם את הרעיון לשים תנועתו החדשה, תקנו אותי, אם אני טועה, ברוך תמרי, תל-אביב

הצדק עם הקורא תמרי. גיליון העולם הזה 2014, שפורסם לפני כשמונה חודשים, אומנם פורסמה הצעתו המפורטת של אלכס מיסים, חבר תנועת מר"ל, להקים מת תנועה בעטם שלומציון, שתאחד את כל מחנה השלום. אגב, בשבע התאוריה של אותו גיליון פורסמה תמונתו של אריק שרון, מעל לכותרת, 'אריק יוצא להסתער' רות'.

תרומות בצוואות

בעיתונכם (העולם הזה 2046) במדור 'תשקיף', פורסמה ידיעה על 'ביובו' הכספים של קרן-הפיתוח של ההסתדרות, (המשך בעמוד 6)

המערער הוא עיתונאי לפי מיקצועו, העוסק בין השאר, במאבק ציבורי נגד הבנק. מאז שנת 1971 הוא מעלה, לפי דבריו, את תנאי הפרישה של המשיב (חשה זנבר) על דפי העיתונות כדי לתקן את העול שנגרם לבעלי המניות ולכספי הציבור. בעלי המניות שיסדו את הבנק הם מדינת-ישראל, שלושת הבנקים הגדולים (בנק לאומי, בנק דיסקונט ובנק-הפועלים), חברת העובדים והתאחדות בעלי-התעשייה. אלה השקיעו בהון המניות של הבנק כ-375 מיליון לירות, וכמאה מיליון ל"ג נוספים בקרנות שונות הקשורות בבנק. משמאבקו של המערער בעיתונות לא נשא פרי, לא אמר נואש. הוא רכש 10 מניות בנות 10 ל"י כל אחת של הבנק, ובחור נציג של בעלי המניות התייצב באיכותו באסיפה הכללית של הבנק והשיג מע דברי הוכחה. ואולם שאר בעלי המניות סרבו להיגאל על-ידי המערער. הם החליטו להוריד את הצעותיו מסדר-היום ולא לדון בהם. כתוצאה מכך בא המערער לביית-המשפט.

אחרי שדן בסוגיה, אם יש לבעלי-מניות זכות לערער על מעשי חברה, שנעשו לפני שנרכשו המניות, פסל בית-המשפט העליון את זכותו של יגאל לביב, כבעל-מניות, לתבוע (מהבנק-לפיתוח-התעשייה) לבטל את מתן הדירה למשה זנבר. אילו הסתפק בית-המשפט העליון בכך, היה בכך משום קביעה מישפטית גרידא, כיצד רואה החוק בישראל את זכויותיהם של בעל-מניות להשפיע ולהתערב בחברות שאת מניותיהן הם מחזיקים. אולם תוך כדי כך העיר השופט העליון יואל זוסמן מיספר הערות בעלות אופי ציבורי. בשעתו הן לא גררו כל התייחסות והדים. עתה, לאור מה שהתרחש בחודשים האחרונים במדינה, הן מקבלות משמעות מיוזמת.

כך, למשל, קובע השופט זוסמן בפסק-דינו: 'מי שרוכש מניות בחברה, בידיעה שבבעבר נעשה מעשה שהוויק לנכסי החברה, חייב לביית-המשפט הסבר מדוע הוא לא משך את ידו מהעניין. בנהוג שבעולם, מי שאתה כי מנהלי חברה עשו מעשה תרמית, או מעשה אחר שהסב לנזק לחברה, ובעלי המניות לא נקטו אמצעים לתיקון המעוות, יתרחק מן החברה ולא יצטרף אליה. על כן צריך פלוני להסביר, על שום מה התנהגותם של מנהלי חברה לא הרתיעה אותו והוא נהג אחרת.' למרות שבקביעה זו דחה למעשה השופט העליון את זכותו של בעל-מניות להתייגר על החלטות החברה, יש בה השלכות חמורות לגבי הבנק-לפיתוח-התעשייה עצי מו, שנשארו ללא תגובה או הדים. אולם בסוף פסק-דינו חרג השופט זוסמן מעבר לסוגיה המישפטית, שנדונה בער"ד, וקובע: 'למערער אין כל עניין של ממש, לא בחברה-הבנק ולא בבעלי-המניות שבה. הוא עוסק במה שהוא קורא 'מאבק ציבורי', ורכישת המניות משמשת לו רק אמצעי להעביר מאבק זה אל תוך כתלי בית-המשפט. עם רכישת המניות הוא יצר סיכסוך מלאכותי בו הוא מטריד עכשיו את בתי-המשפט.

מתן מענק לעובד פורש הוא מקובל בארץ, ולא למותר לחזור ולהדגיש, שלא על שיעורו נטושה המחלוקת. על שום מה יתיר בית-המשפט של יושר למערער לעשות עצמו אפטרופוס של בעל-מניות, ש"אינם חפצים בו? הצדק אינו דורש שבית-המשפט יושיט יד של עור לטרדן המתערב בעניינים לא לו.'

הרהור שני, מאוחר, על קביעה זו של בית-המשפט העליון, מעלה תמיהה אם לא היה בה מתן גושפנקא לכמה מהסתדרות-מים הפסולים המקובלים בחיים הציבוריים בארץ. היא גם מעלה ספק אם מערכת המשפט בארץ מיוזמת תמיד מחסום יעיל בפני השוורים הדשים בתבואת הציבור. גם קביעות אחרות, הרומזות לדעתם של השופטים בדבר מאבקים ציבוריים המשמשים להם מירד, מעוררות כמה ספקות. ספק אם היום, אחרי מה שאירע בפרשת ידלן, היו אותם שופטים חוזרים על אותן קביעות.

אם בכל זאת היו עושים זאת, ספק אם הציבור היה מקבל את קביעתם זו באדישות, מבלי להגיב עליה בחומרה.

הפירסומים העיתונאיים של לביב, בי-הארץ, ואחר-כך בהעולם הזה, היו כקול קורא במידבר. הוא החליט אז להמשיך להיאבק, כאורח פרטי, בדרך המישפטית. בשנת 1974 הגיש תובענה לביית-המשפט, בה ביקש סעד-שליהצצה. לפיה טובת ההגנה שנתן הבנק-לפיתוח-התעשייה ל"משה זנבר, הן בטלות בהיותן חורגות. תביעה זו נדחתה בבית-המשפט השלום ואחר-כך גם בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב. כך הגיעה לדיונים של שלושת שופטי בית-המשפט העליון, יואל זוסמן (נשיא), משה לאנדוי וצבי ברנזון, בער"ד עור שהגיש לביב, באמצעות עורך-הדפוס אמנון זכרונני, על פסק-דינו של השופט המחוזי.

מן הראוי לציין שבערכאות הגמוכות לא הגיעה לכלל דיון הבעייה העקרונית שהעלה לביב בתובענתו, דהיינו, מידת כשירותה הציבורית המוסרית של מתנת-הדירה, שקיבל זנבר מהבנק-לפיתוח-התעשייה. התובענה נדחתה בקביעה בער"ד ללביב אין מעמד משפטי כדי להגיש. גם בית-המשפט העליון עסק, בפסק-דינו, בעיקר בבנייה החוקית-מישפטית של זכותו של לביב לערער על החלטות ההגלת הבנק. כתב השופט יואל זוסמן, בפסק-הדין, שאומץ גם על-ידי שני השופטים העליונים האחרים:

'העולם הזה', שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 5, טלפון 03-243386. תאריך: 136 • מען מברקי: 'עולמפרים' • מודפס בהדפוס החדש 'בע"מ, תל-אביב, רחוב בני-אביגדור • הפצה: 'גד' בע"מ • גולפות: 'צ'ינקוגרפיה כספי' בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.

ולממש את העיקרון של זכות האורח להתערב במינויים, הנראים בלתי כשירים בעיניו. היה זה יגאל לביב, אז כתבו הכלי כלי של היומון הארץ.

בימים האחרונים התפרסם חלק נוסף (כרך 2, חלק ש"ש) של פסק-דין - קובץ פסקי-הדין של בית-המשפט העליון, בין שאר פסקי-הדין המתפרסמים בו בי-מלואם, ניתן למצוא בו גם את פסק-הדין המלא של בית-המשפט העליון ה"מסיים את המערכה המישפטית שניהל יגאל לביב נגד משה זנבר.

עיקרי פסק-דין זה פורסמו בקצור בי-עת שניתן, בסוף חודש מאי השנה. אולם על רקע מה שאירע בשבועות האחרונים בפרשת ידלן, יש עניין בעיון מחודש בפסק-דין מאלף זה של בית-המשפט העליון (ערעור אורחי 180/75).

בשעתו עוד בעת שמונה זנבר לתפי קיד הנגיד, ניהל לביב מערכה ציבורית נגד מינויו מעל דפי הארץ. לביב טען בפירסומיו כי משה זנבר, בעת שכיין הן כסגן יו"ר וממלא-מקום יושב-ראש הדירקטוריון של הבנק-לפיתוח-התעשייה, זכה מהבנק לטובות הנאה שהן בבחינת 'עושי המיעוט'. אחרי כשנתיים וחצי שנות כהונה בתפקיד זה, פרש זנבר בי-נובמבר 1971 מהתפקיד כדי להתמנות כנגיד בבנק-ישראל. עם פרישתו, קיבל, כ'פיצוי-פטרנלי' דירת-שרד שהועמדה לרשותו על-ידי הבנק, ששוויה הוערך על-ידי הבנק מאלף ב-150 אף לירות, בעוד שלפי הערכתו של פקיד-השומה שוויה היה גבוה הרבה יותר.

לביב טען כי מעשה זה, של קבלת טובת-הנאה בסכום עתק, אחרי שנתיים וחצי שנות כהונה בבנק ציבורי, פוסלת את זנבר מתפקיד נגיד בבנק-ישראל - תפקיד בו יהיה עליו להשפיע, בין השאר, גם על מדיניות הסכר במשק, שתקבע כמה עשרות שנים יצטרך האורח הממוצע לחסוך כדי להגיע לדירה שזנבר קיבל אותה במתנה אחרי שנתיים וחצי של עבודה ציבורית.

הפירסומים העיתונאיים של לביב, בי-הארץ, ואחר-כך בהעולם הזה, היו כקול קורא במידבר. הוא החליט אז להמשיך להיאבק, כאורח פרטי, בדרך המישפטית. בשנת 1974 הגיש תובענה לביית-המשפט, בה ביקש סעד-שליהצצה. לפיה טובת ההגנה שנתן הבנק-לפיתוח-התעשייה ל"משה זנבר, הן בטלות בהיותן חורגות. תביעה זו נדחתה בבית-המשפט השלום ואחר-כך גם בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב. כך הגיעה לדיונים של שלושת שופטי בית-המשפט העליון, יואל זוסמן (נשיא), משה לאנדוי וצבי ברנזון, בער"ד עור שהגיש לביב, באמצעות עורך-הדפוס אמנון זכרונני, על פסק-דינו של השופט המחוזי.

מן הראוי לציין שבערכאות הגמוכות לא הגיעה לכלל דיון הבעייה העקרונית שהעלה לביב בתובענתו, דהיינו, מידת כשירותה הציבורית המוסרית של מתנת-הדירה, שקיבל זנבר מהבנק-לפיתוח-התעשייה. התובענה נדחתה בקביעה בער"ד ללביב אין מעמד משפטי כדי להגיש. גם בית-המשפט העליון עסק, בפסק-דינו, בעיקר בבנייה החוקית-מישפטית של זכותו של לביב לערער על החלטות ההגלת הבנק. כתב השופט יואל זוסמן, בפסק-הדין, שאומץ גם על-ידי שני השופטים העליונים האחרים:

זכותו של האורח הפשוט, שאין לו כל מעמד רשמי, להתערב בהחלטות הממשלה ולנסות לשנות אותן במידה שהן נראות כנוגדות את כללי הצדקה-טבעית, היות-הן ציבורי-המוסר-החברתי, נר-אית כיום בכלתי מעוררת. פרשת אשר

זכותו של האורח הפשוט, שאין לו כל מעמד רשמי, להתערב בהחלטות הממשלה ולנסות לשנות אותן במידה שהן נראות כנוגדות את כללי הצדקה-טבעית, היות-הן ציבורי-המוסר-החברתי, נר-אית כיום בכלתי מעוררת. פרשת אשר

נגיד-יוצא זנבר עושה המעטים

ידלן היא דוגמה מובהקת לכך. רק להיחזרות - פרשת ידלן לא הייתה מתפתחת למימדיה הנוכחיים, וללא החליטה הממשלה, לא שיקול-דעת וללא בדיקה סודית, לקבל את ההצעה למנות את יו"ר מרכז קופת-החולים, אשר ידלן, כנגיד בבנק-ישראל. היא נאלצה לחזור בה, בצורה מבישה למדי, מהחלטתה זו. כאשר הועלו ספיקות לגבי יושרו הציבורי של ידלן, כשהם מעורבים בחשי דות פוליטיים נגדו.

הממשלה נאלצה לקבל החלטה זו בעל-כורחה, בגלל לחץ הציבור, שקיבל את הדיעה שתפקיד נגיד בבנק-ישראל אינו רק תפקיד ביוצעי-טכני, מהסוג אשר ארץ מחייב בדיקה ביצועית-מוסרית של האדם המתמנה לתפקיד זה. הנגיד, כך למד הציבור, הוא במידה רבה גם דמות של מנהיג משקי, החייב לסמל באישיותו את טהר-הכספים, את המילחמה בשחיתות ובתעשורת הקלה. שהפכו לרעות החור לות של הכלכלה הישראלית.

מעטים ודאי זוכרים כי המערכה על דמותו של הנגיד לא החלה עם מינויו של אשר ידלן לתפקיד המועמד למישרת הנגיד. הסיבוב הראשון שלה נערך לפני שנים, ב-1971, עם מינויו של משה זנבר לתפקיד נכבד זה. גם בסיבוב הראשון היה זה עיתונאי שניסה לנהל את המערכה הציבורית.

